

Ali je potrebna nova revija?

Stanko Leben

Revija, ki hoče živeti in doprinesiti svoj delež h glavnici narodove kulture, mora vznikniti iz stvarnih, dejanskih potreb. Če jo prikličejo v življenje le osebni nagibi, trenutne volje ali kupčijske skomine, pomeni v narodu, kakršen je naš, lahkomišelnost in cepljenost sil; osebni nagibi, trenutne volje ali denarne skomine so zanjo tudi že mrtve klice, ki slabe njeno udarno silo, razkrajajo njeno učinkovitost in zastrupljajo že vnaprej v enoto strnjeno dejavnost, ki bi jo revija morala razviti za dosego nekih smotrov; zato je vsaka revija, ki ne požene iz stvarne, resnične potrebe, zapisana klavrnemu hiranju in zgodnji smrti. Enodnevnica se rodi in odmrje brez sledu in koristi za narodovo življenje.

* * *

Svobodno usmerjeni slovenski književniki so doslej pisali v „Ljubljanski Zvon“, najstarejšo slovensko književno revijo. Pod pritiskom razmer, ki zahtevajo vedno večjo načelnost, doslednost in močatost od vsakogar, ki hoče kakorkoli sodelovati pri gradnji slovenske kulture, je založnica „Ljubljanskega Zvona“ izjavila, da je bil „Zvon“ vedno literarna in kulturna revija, ki nima nič skupnega z dnevno politiko, marveč bodi reprezentativno torišče vseh svobodno usmerjenih Slovencev. Zato T. Z. ne dopušča, da bi bil „Zvon“ ideološko opredeljena revija z enotnim političnim stališčem, ki bi nasprotovalo političnemu stališču, iz katerega se rekrutirajo vsi združniki T. Z. in večina njenih čitateljev. Menim, da so s to izjavo dovolj točno in jasno začrtane meje, v katerih se ideološko in politično sme gibati bodoči sotrudnik „Ljubljanskega Zvona“.

Za nas, ki se zavedamo, da se danes bide borba ne le za zgolj literarni, marveč predvsem za politični in socialni slovenski kolektiv, so te meje preozke, za samostojnega, svobodno razmišljujočega in borbenega človeka pretesne, nevzdržne in ponižujoče.

Revija, ki naj bo v današnjih odločilnih časih živa, tvorna sila v procesu slovenstva, ne more in ne sme biti napram vsemu našemu političnemu in socialnemu življenju neopredeljen, bledoličen in brezbarven magazin, ki zbira pesmi, povesti, prevode, literarna premišljevanja, a naj iz kulturnega območja izključuje politično in socialno ideologijo. Revija, če naj je živa, mora biti udarna; udarna pa revija ne more biti, če napram osnovnim problemom slovenskega življenja ni enotno usmerjena, če v borbi za enotni slovenski kolektiv ne pozna strnjene političnega stališča.

V svoji postopni rasti, v svojem zorenju mora vsak narod neprestano in z naporom vseh svojih sil pravilno reševati in rešiti najraznejše probleme, ki mu jih zastavlja življenje. Drugače ne živi, marveč životari. Mi smo maloštevilni. Zato se noben misleč človek, ki sta mu mar rast in pro-speh lastnega naroda, ne sme izmikati premišljevanju in delu pri reševanju vseh, danes predvsem političnih in socialnih problemov, pred katere nas postavlja življenje. Pri reševanju teh važnih vprašanj pa more biti mero-dajna le ena smernica: videti v slovenstvu kulturno-duhovno enoto, skušati ustvariti tej kulturno-duhovni enoti take politične in družbene pogoje, da se bo mogla razmahniti in polno zadihati ter si sama določati svojo usodo. Ta osnovna smernica je v očitni opreki z mejami, ki so postavljene „Zvonu“. Iz nuje razmer je morala vznikniti nova revija, če naj svobodoumen sloven-ski književnik, ki po svojem poštenem prepričanju hoče razmišljati o poli-tičnih in socialnih vprašanjih, ki mu jih zastavlja današnje slovensko živ-ljenje, ne ostane brez glasila in torišča.

* * *

Idejno, etično in ekonomsko zmedenost dobe, v kateri nam je sojeno ži-veti, občutimo v naših razmerah še posebno ostro in mučno, ker se pri nas vsi drugi, idejni, etični in ekonomski problemi, ki so že sami po sebi tako težki in usodepolni, da jim danes nihče ne ve dokončne rešitve, neprestano in povsod prepletajo z našim osnovnim življenjskim vprašanjem, z vpraša-njem organiziranja slovenstva v enoto, ki si na vseh življenjskih področjih sama in svobodno kuje svojo usodo. Na vsakogar, ki se danes trudi, da bi presekal naš gordijski voz, trdno spleten iz narodnostnih, svetovno-nazor-nih, etičnih in socialnih momentov, preži iz zasede dvojna nevarnost, dvoje ekstremov: nacionalizem, šovinistična nacionalna zagrizenost in ozkosrč-nost na eni strani, na drugi pa internacionalizem v tej ali oni obliki, ki je danes modernejši, bolj po svetovni modí in ki v svoji socialno kolektivni obliki upa tudi na mah rešiti vsa za zdrav in poln razvoj naroda važna vprašanja. Pri tej ali oni usmerjenosti pa stoji dejstvo, da preko našega osnovnega narodnostnega vprašanja ni mogoče iti.

Vse ideologije, zlasti pa ideje, ki streme za spremembo političnih ali socialnih razmer, so oblastne tvorbe, ki človeka takoj postavijo pred usodno vprašanje: kdo bo močnejši, kdo bo zmagal, ideja ali človek? Ali slepo za-padem oblasti ideje, ali jo skušam ovladati. Ideje namreč po svoji naravi, zlasti če streme za političnim ali socialnim prevratom, ne poznajo mere, so slepe, oblastne in nasilne. Če ostanejo brez stalnega nadzora in pravilne usmeritve, sprostje kaj kmalu gol in brutalen pohlep po neomejeni sili in oblasti. Če naj ideja res služi življenju, je jasno, da jo je treba brzdati, sicer lahko zapadem v človeka nevredno primarnost, če pod primarnostjo raz-umemo zoprno zmes pohlepa po oblasti, afekta in ideje.

* * *

Ta preprosti premislek o brutalni oblastizeljnosti in življenjski neplodnosti kakršnikoli neprečiščenih, kritično nepreživetih idej, ki, neprečiščene in neprebavljene, življenje le brez haska in koristi nasiljujejo, nam bo v naši reviji vrhovno merilo za presojo vseh problemov in vseh pojavov današnjega slovenskega življenja.

S tem seveda nikakor ni rečeno, da mora ali more človek, ki hoče dejavno posegati v delo za narodovo kulturo, biti brez idej vodnic in smernic. Potrebno se je odločiti za to ali ono idejo, še veliko važnejše in potrebnejše pa je, da zna človek idejo, za katero se je odločil, ovladati in v svoji notranjosti prečistiti. Samo s svobodnim, od afekta ali abstraktne doktrine neskalskim pogledom, ki si ga zna človek ohraniti napram katerikoli ideji, za katero se je odločil, dokaže, da je v njem nekaj nadpovprečnega moža, ki ne obožuje nobenih reakcionarnih ali revolucionarnih malikov.

Notranji razvoj slehernega naroda je nezdrav in enostranski, če v njem ne snuje skupina svobodnih ljudi, ki si zna napram kakršnikoli geslom ohraniti neskalski pogled in predsodkov ter afektov prosto presojo. V vsakem narodu, ki se hoče intenzivno izživljati, so seveda potrebne stranke in njihovi disciplini podvrženi strankarji in strujarji; nič manj pa niso za zdravo življenje potrebni ljudje, ki se ideji ne udinjajo s slepo, hladne presoje nezmožno strastnostjo, ljudje, ki se nočejo podvreči strankarski disciplini z nujno omejenimi pogledi na življenje. Njihovo delo je potrebno in nujno, če naj se življenje ne izrodi v barbarsko trenje nasilnih, oblastizeljnih, sovražnih si idej ali pa v absolutno nadvlado ene same ideje, ki hoče vsakogar prisiliti, da nji na ljubo žrtvuje vso svojo osebnost, svoje prepričanje, svoje življenje, zlasti še, ker marsikatera služi za pretvezo osebnim skominam po moči in oblasti. Svoboden človek bo imel tudi pogum izreči svoj quod non, svoj non serviam. Le na ta način se nam zdi, da je v narodu možno razgibano, prosto, plodno in pravilno usmerjanje sil.

* * *

Ker so z izjavo načelstva T. Z. stavljene Zvonovim sotrudnikom meje v izrekanju prostih sodb in kritik v katerokoli smer in so vse ostale naše revije idejno strogo in strankarsko opredeljene, se nam zdi potrebno in za naše življenje ne brezplodno, da s to revijo ustvarjamo torišče vsem svobodnim ljudem, ki hočejo po svojih najboljših močeh delati za uresničenje in za zdrav ter ploden razvoj svobodnega in notranje močnega slovenskega kolektiva.